

κατατροχόμενοι,¹ μετὰ χαρᾶς πολλάκις ἤκουσαν τὴν ὑπισχυομένην τῶν Ἰταλῶν βοήθειαν, ὑπὸ τῶν ἀμετάβλητον ὄρον τῆς εἰς τὴν Ῥώμην υποταγῆς. Ἐν αὐταῖς ἀκόμη ταῖς παραμοναῖς τῆς τελευταίας ἀλώσεως, ὅταν ἐκ τῶν χειρσαίων τειχῶν, μετὰ τρόμου ἐβλεπον τὰς πεδιάδας πλήρεις μυριάδων στρατοῦ, ὅταν ἐντὸς τοῦ Βυζαντίου κεκλεισμένοι, ἐδέοντο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ μοναῖς ὑπὲρ σωτηρίας, πάλιν χαρμῶστος βοηθείας ἀγγελία ἐκομίσθη ἐν Βυζαντίῳ, πρῶτον ὅρον αἰτοῦσα τὴν ὑποταγῆν. Πάλιν οἱ κληρικοί ὀρκωκλῶς ἀντέστησαν, ἀκλόνητοι μέχρι τέλους μείναντες. Ὑπέκυψαν τέλος ὑπὸ δεσπότης ἀλλοθρήσκους, οὐδέποτε τὴν θρησκείαν αὐτῶν ἐνοχλήσαντες, καὶ ἐβίωσαν βίον μὲν δούλων, ἀδούλωτοι δὲ τὴν διάνοιαν.

Ταῦτα ἄλλοι πολλάκις ἐπινέλαθον· ταῦτα καὶ ἐγὼ σήμερον ἐπικυκλοβῶ, διότι αἱ θρησκευτικαὶ ἐριδες αἱ συγκινούσαι· σήμερον τὴν Εὐρώπην, ὡς σεισμός ὑπόκωφος, οὐχὶ μόνον τεμαίρουνται ἀλλὰ πληρέστατα δικαιοῖσι τὴν μεγίστην τῶν Βυζαντινῶν κληρικῶν σύνεσιν, καὶ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀπογόνων αὐτῶν ἀνεκτίμητον πολιτείαν.

Ο ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑΙ

Γνωρίζει βεβαίως ὁ ἀναγνώστης τί ἐστὶν ὑπάλληλος, μικροῦπάλληλος, σημειωματάρχιος ὅπως λέγουσιν ἐνιαχοῦ· βεβαίως ὁμως ἄγνωστὸν τί ἐστὶ Μόλιε-τσιρόβοικ. Εἶνε ὃν ὅλως ἰδιαιτέρον ἐν Ῥωσσίᾳ, ἐξαφανιζόμενον μὲν ὁσημέραι ἐν Πετροπόλει, ἀκμάζον ὁμως ἐν ὅλῃ τῇ τῆ ἀσχημῆ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

Σηκώνεται τὸ πρῶτὸ εἰς τὰς πέντε, φορεῖ τὸν λερόν ἐπενδύτην του, ἔργον θεοσκοτωμένου τινὸς ῥάπτου, πηγαίνει εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἐνθα μένει ἕως εἰς τὰς ἑννέα τῆς ἑσπέρας καὶ γράφει. . . γράφει. . . γράφει. Κατ' ἀνάγκην κληρογραφεῖ—τὸ ἀπαιτεῖ ἡ θέσις του. Μυθικός καὶ ἀπίστευτος θὰ ἦνε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγράφων τῶν ἐτησίως ἐξερχομένων ἀπὸ τὰς χειρᾶς του, ἀλλὰ ποῖος δύναται νὰ τὸν λογαριάσῃ; Κατ' ἀρχάς, ὅταν πρωτοδιορισθῇ, ὁ ἐτήσιος μισθὸς του εἶνε 800 φράγκων, σὺν τῷ χρόνῳ ὁμως αὐξάνει μέχρι 4,000. Ἐπειτα κἀμνει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ οἰκονομίας ὁ ὑπάλληλος. Θὰ σὰς φανῇ ἕως παράδοξον πῶς τὸ κατορθώνει μὲ 800 φρ κατ' ἔτος νὰ ἐξοικονομῇ.

Δὲν ἔχει οὔτε ἐπιθυμίαν οὔτε ἀνάγκαν. Συνταυτίζεται μὲ τὸ κονδύλι του, μὲ τὸν τρόπον

1. Ἀντιγράφω ὅσα Νικηφόρος ὁ Γρηγορὸς γράφει περὶ τῆς πείνας τῶν βασιλέων, μεσοῦντος τοῦ ΙΔ' αἰῶνος. «Τοσαύτη δὲ πείνα κατείχετο τὰ βασίλεια τῆνικαὸντα, ὥστ' οὐδὲν ἦν τῶν τρυφῶν καὶ ἐκπομάτων ἐκεῖ χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν· ἀλλ' ἕνα μὲν κατετίρηνεν, τὰ δ' ἄλλα πάντα κερράμια καὶ ὀστράκινα.»

ἐκείνον τοῦ γράφειν τῆς ὑπηρεσίας. Καὶ εἰς τὰς ἰδιαιτέρας συνδιαλέξεις ὡς εἰς τὴν οἰκίαν του καταπῆ πλέον νὰ ὁμιλῇ ὅπως γράφει. Δὲν τρώγει. Εἶνε φαγητὸν ἡ δις τῆς ἡμέρας ἐν τῷ μέσῳ σκοπισμένων χαρτίων καταβρόχθισις ἄρτου μόνον καὶ τυρίου; Δὲν πίνει παρά μόνον τείνον ὁ Θεὸς νὰ τὸ κἀμῃ τείνον. Πίνει καὶ ὀλίγον ῥακὴν ἐνίοτε, ὅταν κρυώῃ πολὺ τὸν χειμῶνα. Τί πράγμα εἶνε τὸ νίπτεσθαι, δὲν τὸ ἤξεύρει. Ποτέ του δὲν νίπτεται. . . . δὲν ἔχει καιρὸν. Ὅταν κουρελιασθῇ ἐντελῶς τὸ ὑποκάμισόν του, ἀγοράζει ἄλλο καὶ τὸ φορεῖ ἕως ὅτου λάβει καὶ αὐτὸ τὴν τύχην τοῦ προκατόχου του.

Οὐδέποτε ἀναγινώσκει τιῖνα κοσμηθῆ καὶ ἀναπτύξῃ τὴν διάνοιάν του. Τὰ ἔγγραφα εἶνε ἡ μόνη του ἀνάγνωσις. Καταντᾷ νὰ λησμονῇ καὶ αὐτὴν τὴν οἰκογενεϊάν του, δὲν ἤξεύρει παρά τὸ γραφεῖόν του καὶ τῷ εἶνε ἄγνωστος σχεδὸν πᾶσα ἄλλη ὁδὸς πλὴν τῆς ἀγούσης εἰς αὐτό. Ἄλλ' ἀγαπᾷ τὰ χρήματα. Διατί; Ἄγνωστον. Τὸ βέβαιον ὁμως εἶνε ὅτι τὰ ἀγαπᾷ πολὺ καὶ ὅτι προσπαθεῖ πάντοτε νὰ οἰκονομῇ.

Ἐπάρχει ἐν Μόσχᾳ συνοικίαις τις, ἣν ἀποχωρεῖ ἀπὸ τοῦ Κρεμλίνου ὁ Μόσχος ποταμός. Ἡ συνοικία αὕτη εἶνε οἰονεὶ τὸ τελευταῖον ἔγχος τῆς ῥωστικῆς βαρβαρότητος τῶν προγενεστέρων χρόνων. Ὀνομάζεται Ἐαμοσχοριέτσιε. Τὴν διασχίζουν τὴν συνοικίαν ταύτην κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις ὁδοὶ στεναὶ καὶ σκοτειναὶ, δρομίσκοι ἀδιέξοδοι καὶ ἀκάθαρτοι. Ἐν Ἐαμοσχοριέτσιε κατοικοῦσιν ὅλοι οἱ παλαιοὶ καὶ γνήσιοι μοσχοβίται, πιστοὶ εἰς τὴν βαρβαρότητα τῶν πατέρων αὐτῶν.

Γηραιοὶ ἔμποροι, πολλοὶ αἰρετικοὶ ἐκ τῶν καλουμένων βασκοβίτικων καὶ τινες μικροῦπάλληλοι ἀποτελοῦσι τὸν πληθυσμὸν, οὕτως εἰπεῖν, τῆς συνοικίας, πληθυσμὸν ἀναστρεφόμενον ἐκεῖ ἀναμιξὶ καὶ μυρμηκιάζοντα ἐν ἀκαθαρσίᾳ καὶ ἀμεριμνησίᾳ φρεσῶν. — Πολιτισμὸς, πρόδοσις, πολυτέλεια, εὐζωτῆ εἶνε διὰ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἐαμοσχοριέτσιε πράγματα παρά φύσιν καὶ παρά τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἁγίας Ῥωσσίας.

Ἡ τύχη μ' ἔφερε ποτε εἰς ταύτην τὴν συνοικίαν. Ἐπὶ πολὺ ἐπλανώμην χωρὶς νὰ προσέχω εἰς τὴν λάσπην, ἥτις πιεζομένη ὑπὸ τῶν ποδῶν ἤρχιζεν ἐπὶ μάλλον καὶ μάλλον νὰ διαποικίλῃ τὰ ἐνδύματά μου. Ἡ ὄσφρησίς μου ἤρχισε καὶ αὕτη νὰ ἐξοικειώνηται πρὸς τὰς δυσώδεις τοῦ τόπου ἀνθυμιάσεις. Ἐφθασα εἰς μικράν τινα τριγωνικὴν πλατείαν, ἥς μοι ἐφάνη ἀρεστὴ ἡ λυπηρὰ ἐρημία καὶ ἀπομόνωσις.

Παμπάλαιον καὶ κατερειπωμένον φρέαρ, τοῦ ὁποίου ἐπρασίγιζε μὲν ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας ἡ λιθίνη στεφάνη, ἐστέναζε δὲ τὸ σανίδιον σκέπασμα ὑπὸ τὸν συριγμὸν τοῦ ἀνέμου, ὅστις ἐβρουχάτο ἀνὰ τὴν πλατείαν, διεγράφετο ἐκεῖ σκοτεινὸν καὶ ἀπαίσιον. Πέντε ἐξ οἰκίσκοι ξύλινοι

ἦσαν καταχωμένοι εἰς τὸ βορβορώδες ἔδαφος. Τὰ κατάκλειστα ὑάλια τῶν μικρῶν καὶ ἐλσεινῶν παραθύρων οἶονε διετάττον τὸν διαβάτην ἢ ἀπομακρυνθῆ ἔκειθεν.

Ἐστὴν πρὸ οἰκίας, ἧς ἡ ὄψις ἦτο ἔτι μᾶλλον ἀπαίσια ἢ ἡ τῶν ἄλλων. Τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς οἰκίας ἦτο ὅλος κατακεχωσμένον, τὰ δὲ παραθύρα εἶχον καταστήσει εἰς ἴσην πρὸς τὸ ἔδαφος ἐπιφανείας γραμμῆν. Κιτρινωπὰ χόρτα ἀνερπίζοντα εἰσῆρχοντο ἐντὸς τῆς οἰκίας διὰ τῶν ὀπῶν τῶν ὑάλων. Ἡ στέγη ἦτο κατατρυπημένη. Τὸ ὅλον τοῦ ἐγκαταλελειμένου οἰκίσκου εἶχε τι τὸ χροερὸν, λέγω, καὶ ἀπαίσιον.

Ὁ οἰκίσκος ἀναντιρρήτως θὰ ἔχη, ἐσκέφθην, ἱστορίαν. Περετῆρησα κύκλῳ. Οὐδεὶς διαβάτης ἐφαίνετο, οὔτε ἐγνωρίζα τινα ἐν τῇ συνοικίᾳ ἐκείνῃ οὐδὲ ἤξευρα ποῦ εὐρισκόμην. Ἐν τῷ ἔμελλον κατ' ἀνάγκην ἢ ἀπέλθω χωρὶς νὰ κορέσω τὴν περιέργειάν μου, εἶδον αἰφνης γραίαν, ἐρχομένην ἵνα ἀντλήσῃ ὕδωρ. Τὴν ἠρώτησα καὶ μοι ἀπήντησε τὰ ἑξῆς.

Ἀνῆκέ ποτε ὁ οἰκίσκος εἰς χήραν, ἣτις εἶχεν ἕνα υἱόν. Εἶχεν αὕτη ἐνοικιάση ἐν ἐκ τῶν πενιερῶν δωματίων εἰς τινα ὑπάλληλον, ἐξ ἐκείνων, οὗς ἀνωτέρω περιεγράψαμεν. Τριάκοντα ἔτη καθύπευθεν ἐκεῖ ὁ ὑπάλληλος, ὅστις κατ' ἀρχὰς μὲν λάμβανε μισθὸν εὐτελέστατον, ἔπειτα δὲ καθύπευθεν νὰ μισθοδοτῆται λίαν ἐπαρκῶς Ἄλλ' ὁ υἱὸς τοῦ δὲν εἶχεν ἀλλάξει. Ἐθῆσαύριζε πάντοτε. Ἐξῆς τῆς μονήρης καὶ ἔρημος, δὲν εἶχεν οὔτε συγγενεῖς, οὔτε φίλους καὶ ὅτε ἀκόμη ἐγήρασε καὶ ἐγενεῖν ἀσθενὲς τὸ σῶμά του δὲν μετέβαλε διαίτην. Ἡῦξανε ἡ φιλαργυρία του ὅσον καὶ ἡ πενιουσία του. Τὸ γραφεῖόν του ἦτο τὸ πᾶν δι' αὐτόν. Ἐσύχναζεν εἰς αὐτὸ καὶ ἀσθενῆς ὅτε ἦτο καὶ γέρον. Ὁ υἱὸς τῆς χήρας ἀπ' ἐναντίας τοῦ ἀσπυροῦ καὶ σπάταλος. Μεθύων ἐσπέραν τινα ἐμολόγησεν εἰς τὴν μητέρα του ὅτι εἶχε δαπανηθεῖ πᾶσάν του τὴν περιουσίαν καὶ ὅτι εὐρίσκειτο κατὰ χρεως.

— Τί θὰ γείνωμεν λοιπόν, τῷ ἀπήντησεν ἡ μητέρα, καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω χρήματα.

— Ἐχεις αὐτὸν τὸν οἰκίσκον.

— Ὁ οἰκίσκος δὲν ἀξίζει τίποτε, ὁ δὲ ἐνοικιστής μας μᾶς πληρώνει εὐτελέστατον ἐνοίκιον ἤξεύρεις πόσον εἶνε φιλάργυρος!

— Θὰ ἔχη χρήματα αὐτὸς, προσέθηκεν ὁ υἱός. Ἡ μήτηρ τὸν ἐκύτταξε.

— Καὶ, ἀλλὰ δὲν μᾶς δίδει, ἀπήντησε.

— Βέβαια, δὲν μᾶς δίδει.

Τὰ βλέμματά των συνητήθησαν καὶ πάλιν ἐσυνενοήθησαν. . . Δὲν εἶχε κανένα εἰς τὸν οἶκον ὁ ὑπάλληλος, ἦτο γέρον καὶ ἀσθενῆς, πρῶστάμενός του περιέμενον τὸν θάνατόν του. Ἐπὶ τὴν ἰατρικὴν νὰ ζῆ;

Οἱ δύο κακοῦργοι ἀνέβησαν εἰς τὸ δωματίον αὐτὸ ὑπάλληλου.

Ἄμα εἶδεν οὗτος τοὺς σπινθηρίζοντας ὀφθαλμούς των ἐνόησε τὸν σκοπὸν των. Δὲν ἀντέταξεν οὐδεμίαν ἀντίστασιν. Τὰ μόνα ὄντα ἐπὶ γῆς, ἄτινα εἶχε γνωρίζει καὶ ἴσως ἀγαπήσει, ἤρχοντο ἐν τὸν φονεύσει. Τὸ θῦμα ὑπετάγη.

Τὸ ἐγκλημα ἐτελέσθη, τὸ πτώμα τὸ ἔρριψαν οἱ φονεῖς ἀπὸ τοῦ παραθύρου. Ἐπειτα ἤρχισαν παντοῦ ἢ ἀναζητῶσιν. Δὲν εὔρον τίποτε, ἀπολύτως παρὰ μόνον ῥακώδη ἐπενδύτην καὶ κονδύλια καὶ εἰκονίσματα τῆς Παναγίας καὶ ἄλλων ἁγίων, πρὸ τῶν ὁποίων ἐκάπνιζε χονδροειδῆς κανδύλια.

Κατὰ τύχην πυρκαϊὰ ἤναψεν ἐκεῖ που πλησίον. Ἐτρεξάν δαδοφοροῦντες οἱ πυροσβέσται καὶ διερχόμενοι διέκρινον τὸ πτώμα κείμενον ἐν τῷ βορβόρῳ. Τὸ πρᾶγμα ἐγνωστοποιήθη εἰς τὴν ἀστυνομίαν. Ἐστάλησαν οἱ ἀρμόδιοι ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι, οἵτινες εἰσελθόντες διὰ τῆς βίας εἰς τὸν οἰκίσκον εὔρον τὴν χήραν καὶ τὸν υἱόν της καταγινομένους εἰς τὸ νὰ ξεπλύνωσι τὸ αἷμα ἀπὸ τὸ πάτωμα.

Ἡ ἀνάκρισις ἀνεκάλυψε μετὰ τὸ ἐπενδύτου καὶ τοῦ ὑποκαμίσου τοῦ νεκροῦ ζώνην, εἰς ἣν ἦσαν προσεραμμέναι εἴκοσι χιλιάδες ρουβλίων καὶ μία διαθήκη, ἣτις ἔλεγε τάδε:

— «Ἐπειδὴ δὲν ἔχω κανένα εἰς τὸν κόσμον, πρὸς ὃν ἢ ἀφήσω τὸ προῖόν τῆς οἰκονομίας μου, ἀφίνω τὴν περιουσίαν μου εἰς τὰ μᾶνα πρόσωπα, ἄτινα ἐπὶ γῆς μὲ ἠγάπησάν, τοὺς ἰδιοκτήτας τῆς οἰκίας, ἐν ἣ κατοικῶ. Ὁ Θεὸς νὰ τοὺς εὐλογήσῃ ὡς ἐγὼ τοὺς εὐλογῶ».

Πρίγγιψ JOSEPH LUBOMIRSKI.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Ἡ ὄθεν παράγεται ἡ λέξις ἄσπρον.

Ἄσπρα ὀνόμασθησαν κατὰ πρῶτον τὰ ὑπὸ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Τραπεζούντος κοπέντα ἀργυρὰ νομίσματα, ἄτινα ὡς ἐκ τῆς δεσποζούσης δυναστείας τῶν Κομνηνῶν ἐπεκλήθησαν καὶ Ἄσπρα κομνηνάτα. Ἀκολούθως ἡ ὀνομασία αὐτῆ μετέβη εἰς τε τὰ Βυζαντινὰ καὶ τὰ Τουρκικὰ νομίσματα.

Πόθεν παράγεται ἡ λέξις ἄσπρον; Τινὲς τῶν ἐτυμολόγων παρήγαγον αὐτὴν ἐκ τῆς λατινικῆς *asper*, ὑπερ σημαίνει τὸν τραχύν· ἀλλ' εὐκόλον νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει κατὰ νόημα συγγένεια μετὰ τὸ Βυζαντινοῦ νομίσματος, λείου κατὰ τὴν τέχνην, καὶ τοῦ τραχέος λατινικοῦ. Ὁ κ. Friedländer ἐνεβάτευσε κάλλιον τῶν ἡμετέρων εἰς τὴν ἐτυμολογίαν, συγγενεύσας τὸ ἄσπρον νόμισμα πρὸς τὸ ἄσπρον χρῶμα, καὶ τὴν ἐξηγήσιν δικαιολογήσας διὰ τοῦ ὀρθοῦ ἐπιχειρήματος καὶ τῆς οὐχ ἦττον ὀρθῆς παρατηρήσεως, ὅτι οὕτως οἱ Βυζαντινοὶ ὀνόμασαν τὸ νόμισμα αὐτῶν ἐκ τοῦ ἀρ-